

 Österbottens välfärdsområde Pohjanmaan hyvinvointialue	Dokumenttyp ANVISNING FÖR PROFESSIONELLA		Sida 1 (4)
Namn MPOX	Förberedd av: S. Grönroos-Pada Datum: 15.11.2024	Godkänd: S. Grönroos-Pada Datum: 15.11.2024	Uppdaterad: Enhetens namn Datum:
Mpox (tidigare apkoppor) är en infektionssjukdom som orsakas av apkoppsviruset (MPXV). MPXV tillhör släktet Orthopoxvirus. Till samma släkte hör till exempel kokoppsvirus, Molluscum contagiosum -virus och smittkoppsvirus, som orsakar smittkoppor. Mpox (Apkoppor) - THL (uppdaterad 12.9.2024) M-rokko (ent. apinarokko) - THL (finskspråkiga versionen uppdaterad 11.11.2024) Hur smittar mpox? Mpox är en zoonos, det vill säga en sjukdom som i första hand överförs från djur till människor. Människor får smittan typiskt från vilda djur, särskilt gnagare, på den afrikanska kontinenten. Mpox kan också smitta från en människa till en annan vid närkontakt, såsom • direkt kontakt med eksemförändringar hos eller kroppssekret från en person som insjuknat • sexkontakt • via droppar vid långvarig närkontakt ansikte mot ansikte. Smitta kan också ske till exempel via handdukar eller sängkläder. Mpox smittar i regel inte lätt mellan människor. Mpox smittar vanligen inte vid korta möten i vardagen. Enligt ECDC:s bedömning är risken för att sjukdomen sprids i större utsträckning bland befolkningen liten. Majoriteten av de smittor som konstaterats utanför Afrika från och med år 2022 har uppkommit vid sex. Infektioner har konstaterats särskilt hos män som har sex med andra män. Symtom på Mpox Inkubationstiden för mpox är cirka 6–13 dygn, men tiden kan variera mellan 5 och 21 dygn. De första symtomen på mpox är feber, huvudvärk, svullna lymfkörtlar, ryggsmärta, muskelvärk och/eller allmän trötthet. Inom 1–3 dagar efter att de första symtomen börjat, uppkommer det för mpox typiska blåartade eksemet, som bildas särskilt i ansiktet samt på händer och fötter. Blåsor kan också bildas på munnens slemhinnor och i genitalområdet. När sjukdomen framskrider växer blåsorna och börjar bilda var. Till slut torkar de. Symtomen varar vanligtvis 2–4 veckor. I allmänhet läker sjukdomen av sig själv. Mpox kan också orsaka allvarlig sjukdom, som är förknippad med en dödlighet på över 10 %. Allvarliga sjukdomsbilder kan förekomma särskilt hos personer med nedsatt immunförsvar på grund av annan sjukdom eller medicinsk behandling. Vid mpox-epidemier i Afrika har allvarliga sjukdomsformer konstaterats särskilt hos barn och gravida. När finns det anledning att misstänka mpox? Det finns skäl att misstänka mpox om • en person har symtom som passar på mpox och • personen under de tre senaste veckorna har haft kontakt med en person som smittats av mpox eller • personen har rest i ett område där mpox förekommer eller			

- personen har haft flera sexpartner.

Hur konstateras mpox?

Mpox kan konstateras från hudförändringar (prov från blåsa) med hjälp av PCR-metoden. För tillfället utförs diagnostik av mpox i Finland på HUSLAB.

Vid misstanke om mpox skall man före provtagningen konsultera en infektionsläkare, på vardagar välfärdsområdets infektionsläkare och utanför tjänstetid HUS infektionsjour (09-4711).

Då man gör provtagningsbegäran skall den vårdande enheten alltid kontakta virologiska enheten vid HUSLAB före provtagningen, under tjänstetid, tfn 040 659 2117 och utanför tjänstetid jourhavande laboratorieskötaren tfn 040 837 4010 eller 040 837 4011. Man skall också ringa Fimlab före provtagningen: Vasa tfn 041 731 2347, Jakobstad tfn 041 730 8368.

Provtagningsbegäran och remisser

- **PoxNhO (4608)**
 - Begäran görs med hjälp av HUSLAB:s "virustutkimuslähete" i pappersformat [Virustutkimuslähete \(huslab.fi\)](https://huslab.fi/virustutkimuslähete)
 - I remissen antecknas den önskade undersökningen och ett telefonnummer till vilket ett eventuellt positivt svar kommer att ringas.
- **-MikErik (92200)** görs alltid som komplement.
 - Elektronisk pappersremiss.
 - I remissen antecknas den önskade undersökningen och stället där provet analyseras (4608 -PoxNhO, HUSLAB).
 - 92200-klistermärket limmas på provröret.

Proverna förpackas redan vid provtagningspunkten av den vårdande enheten enligt instruktioner i Pathopak-förpackningar. Prover kan tas åtminstone vid jourpoliklinikerna i Vasa och Jakobstad, vid behov även på annat ställe enligt överenskommelse (där provtagnings- och förpackningsmaterial reserverats färdigt och det finns ett lämpligt provtagningsrum).

Proverna levereras antingen till kemilaboratoriets kyldisk (B3) vid Vasa centralsjukhus eller till laboratoriet i Jakobstad, varifrån proverna skickas till HUSLAB med de normala transporterna.

Fimlabs anvisningar om remiss och provtagning: [Apinarokkovirus \(Orthopoxvirus\), nukleiinihappo \(kval\) - Fimlab](#)

Fimlabs anvisningar om eventuella differentialdiagnostiska prover (behovet av dessa avgörs av infektionsläkare): [M-rokko \(apinarokko\); muut tutkimukset, näytteet ja näytteiden käsittely sekä lähetys - Fimlab](#)

Hur behandlas mpox?

Behandlingen är i första hand symtomatisk och sjukdomen läker vanligtvis av sig själv inom några veckor. Nya antivirala läkemedel kan övervägas vid allvarliga fall av mpox (pneumoni, encefalit) enligt tillgång. Tekovirimat har försäljningstillstånd i EU, men har ännu inte använts i Finland.

Försiktighetsåtgärder

Mpox smittar inte lätt från en människa till en annan. God handhygien och hosthygien minskar smittorisken. Den smittsamma perioden sträcker sig från symtomdebut ända tills blåsornas sårskorpor har försvunnit. Ifall de första symptomen fattas, räknas den smittsamma perioden börja 1 dygn före hudsymptomen uppkommer.

När misstanke om mpox uppkommer bör patienten i mån av möjlighet redan i förväg per telefon instrueras om hur man på ett tryggt sätt tar sig till provtagning och/eller vård. På så sätt kan oskyddade kontakter mellan personalen och patienten undvikas, och man kan ordna ett lämpligt undersökningsutrymme för patienten till exempel på jouren. En patient, som enligt överenskommelse anländer till jouren eller annan enhet för provtagning, ges anvisningar om att täcka hudförändringar med t.ex. långärmad klädsel och långbyxor, och att använda ansiktsmask, och patienten förs direkt till

isoleringsrum för provtagning och eventuell vård. Transporten till provtagningen sker i första hand med andra än allmänna färdmedel.

Man bör säkerställa sig om tillräckliga skyddsåtgärder när man undersöker, vårdar eller transporterar en patient, som misstänks ha smittats av eller konstaterats ha mpox. Också de som tar prov skyddar sig på samma sätt som vårdpersonalen. Utöver de sedvanliga försiktighetsåtgärderna iakttar man också försiktighetsåtgärder vid kontakt- och droppsmitta och använder följande utrustning:

- FFP2- eller FFP3-andningskydd (andningsskyddet kläs på att tas av utanför patientrummet)
- Skyddsglasögon eller visir
- Skyddshandskar
- Långärmad skyddsrock

På sjukhus är det skäl att vårda patienten i ett enkelrum, som har egen wc och dusch. Högriskåtgärder (tidigare term: aerosolproducerande åtgärder) rekommenderas att utföras i luftisoleringsrum med undertryck.

Högriskåtgärder är t.ex. öppen sugning av slem från luftvägarna (trakeostomivård ingår), inducerat upphostningsprov, bronkoskopi, laryngoskopi, intubation, extubation, icke-invasiv ventilation (NIV), t.ex. kontinuerlig behandling med positivt luftvägstryck (CPAP) och dubbeltrycksventilation (BiPAP), endoskopiundersökningar av övre mag-tarmkanalen, mun-, näs- och öronkirurgi, ansiktskirurgi.

[Sedvanliga försiktighetsåtgärder - Intra \(pohjanmaanhyvinvointi.fi\)](#)

[Kontaktsmitta - Intra \(pohjanmaanhyvinvointi.fi\)](#)

[Droppsmitta - Intra \(pohjanmaanhyvinvointi.fi\)](#)

[Luftisolering - Intra \(pohjanmaanhyvinvointi.fi\)](#)

Under förflyttningstransport skall patienten bära kirurgiskt näsmunskydd och hudblåsorna bör vara täckta.

Gravida eller arbetstagare med nedsatt immunförsvar rekommenderas inte att delta i vård av misstänkta eller bekräftade fall av mpox.

Avfall, tvätt och städning

Avfall

- Engångsvårdmaterial som har varit i kontakt med patienten läggs i avfallspåse.
- Påsen försluts omsorgsfullt och placeras i kärlet för smittfarligt avfall (UN godkänd tunna av plast, UN 3549, EJ specialavfallslåda).
- Avfall som uppkommer i samband med ett öppenvårdsbesök insamlas i vanlig avfallspåse, som försluts och sätts i en annan avfallspåse så att den yttre påsen inte kontamineras. Den yttre påsen försluts omsorgsfullt.

Byk

- Byk som infektionsbyk (dissolvo + gul tvättsäck).

Städning

- Anstaltvårdare skyddar sig på samma sätt som vårdpersonalen.
- Flergångsvårdtillbehör rengörs i spoldesinfektorn.
- Vårdtillbehör som inte kan sättas i spoldesinfektorn torkas med desinfektionsmedel/-duk (alternativ: Easydes, Triamin Disinfection, Apowipe, Oxivir Plus 3,5 %, Oxivir Excel 4,5 % eller Erisan Oxy+).
- Rummet städas först med allrengöringsmedel.
- Kontaktytor och sanitetsgoods torkas med klor 1000 ppm
- Även golvet torkas med klor 1000 ppm
- Slutligen använder man torr väteperoxiddimma om apparaten är tillgänglig.

Anmälan om smittsam sjukdom

Mpox är en övervakningspliktig smittsam sjukdom, så läkaren gör anmälan om smittsam sjukdom. Undersökningar och behandling är gratis för patienten. Mpox är ingen allmänfarlig smittsam sjukdom, vilket innebär att personer som insjuknat inte kan förordnas i officiell isolering i enlighet med lagen om smittsamma sjukdomar, men det är mycket viktigt att noggrant följa försiktighetsåtgärder och anvisningar för att förhindra att smittan sprids. De som exponerats för mpox kan heller inte förordnas i officiell karantän i enlighet med lagen om smittsamma sjukdomar. Sjukskrivning på grund av mpox görs med ett vanligt SVA-intyg.

Smittspårning

Den enhet som vårdar patienten informerar hemkommunens smittskyddsansvariga, som intervjuar patienten noggrannare och kontaktar dem som exponerats.

Om det finns exponerade personer på en verksamhetsenhet inom hälso- och sjukvården hjälper hygiensjukskötare och infektionsläkare med att utreda vem som har exponerats och gällande eventuella fortsatta åtgärder.

De som exponerats erbjuds vaccination (Jynneos) och informeras om symtomuppföljning och andra rekommendationer i 21 dygn efter exponeringen.

[M-rokon \(apinarokon\) hoito ja ohjeet sairastuneelle - THL](#)

[M-rokkoon \(apinarokkoon\) sairastuneen lähikontaktit - THL](#)

[M-rokkorokote \(apinarokkorokote\) - THL](#)

Nyckelord: mpox

Referenser/tilläggsinformation:

Österbottens välfärdsområde • www.osterbottensvalfard.fi • Växel 06 218 1111

Denna anvisning är avsedd för professionella inom vårdbranschen.